

плани стоматологічного страхування існують, але вони не є широко доступними та можуть не покривати всі стоматологічні процедури. НСЗУ через пакет медичної допомоги оплачує деякі стоматологічні послуги дітям віком до 18 років і деяким дорослим з низькими доходами через державну систему медичного страхування. Однак ці послуги можуть не покривати всі необхідні стоматологічні процедури, і час очікування лікування може тривати довго;

- профілактична допомога. Це може включати навчання пацієнтів належним методам гігієни ротової порожнини та пропонування регулярних чищень і оглядів, щоб завчасно виявити можливі проблеми.

Загалом, покращення ціноутворення на стоматологічні послуги вимагає поєднання креативних стратегій, таких як комплексне ціноутворення та плани оплати, а також зосередження на економічних технологіях і профілактичній допомозі. Працюючи над тим, щоб зробити стоматологічні послуги доступнішими, стоматологічні практики можуть покращити результати лікування пацієнтів і створити базу лояльних пацієнтів.

Список використаних джерел:

1. Ціноутворення медичних послуг в умовах ринкової економіки URL: <https://bit.ly/3Hb1UJF>

Сергій НИКИФОРЧИН

аспірант освітньо-наукової програми
«Публічне управління та адміністрування» ЗУНУ
Науковий керівник – д.е.н., професор,
професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ЗУНУ
Григорій МОНАСТИРСЬКИЙ

ДО ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СФЕРИ ОСВІТИ В РЕГІОНІ

Відповідно до сучасних концепцій регіонального розвитку, найважливішими факторами соціально-економічного розвитку є якість людських ресурсів та здатність до співпраці. Зокрема, освіта та постійне підвищення кваліфікації є важливими факторами та генераторами регіонального та національного розвитку.

Досвід економічно високорозвинених країн свідчить, що економічний успіх, високі позиції цих країн на світовому ринку та конкурентоспроможність їх економік все більше залежать від рівня знань суспільства та здатності створювати і використовувати в економічних процесах технічні, економічні, ІТ-знання тощо.

В економіці 21 століття знання є найціннішим ресурсом, який визначає розвиток економіки. Значення природних ресурсів і низькокваліфікованої праці зменшується, а роль людського капіталу зростає. У звіті Світового банку "Моніторинг екологічного прогресу" зроблено спробу оцінити джерела глобального багатства з точки зору трьох видів капіталу (природний, економічний і людський - останній включає соціальний і людський капітал в розумінні моделі чотирьох капіталів). Згідно з цим джерелом, 20% світового багатства припадає на природний капітал, 16% - на економічний капітал (вироблені активи), а решта, 64%, - на людські ресурси. Таким чином, як видно з наведеного вище прикладу, люди та їхні здібності є найважливішим ресурсом і основою функціонування економіки [1]. Отже, в сучасній економіці існує високий попит на висококваліфікованих працівників, що підтверджується економічною стратегією Європейського Союзу. Кваліфіковані працівники та дослідники є найбільш затребуваними на ринку праці та найбільш високооплачуваними. Ринок праці та освітня політика тісно пов'язані між собою: інтерес до освіти знижується, коли ринок праці не вимагає високих навичок, навіть якщо ці навички можуть знадобитися для посилення потенціалу зростання. І навпаки, компанії, які інвестують у дослідження та ефективно використовують зовнішні джерела знань, динамічно зростають і створюють найбільшу додану вартість. Найбільший потенціал для такого профілю економічного розвитку мають країни та регіони з потужними науково-дослідними підрозділами, здатними генерувати нові знання та технології, потужною економічною базою, здатною поглинати та комерційно використовувати ці знання, а також достатнім фінансуванням досліджень.

Економіка високорозвинених країн базується на зростаючому пулі добре освічених людей з творчими та інноваційними навичками, що є необхідною умовою технічного, економічного та соціального прогресу.

Для розвитку економіки, що базується на знаннях, перш за все необхідно забезпечити доступ до знань через освіту в найширшому розумінні цього терміну для всіх верств суспільства. У 1964 році Г. Беккер визначив витрати на освіту, професійну підготовку, охорону здоров'я тощо як інвестиції в людський капітал. На відміну від фізичного капіталу, цей вид активів нерозривно пов'язаний з людьми, в яких він втілений [2]. У літературі склалася думка про роль людського капіталу як одного з найважливіших детермінантів продуктивності праці (як на сукупному, так і на індивідуальному рівні), що в подальшому трансформується у збільшення інновацій в економіці та вищі темпи економічного зростання. Людський капітал також має позитивний вплив на зменшення нерівності в доходах і на регіональний розвиток. Емпіричні

дослідження показують, що ті регіони, які вирішили інвестувати в людський капітал, розвиваються швидше, ніж інші, незалежно від їхнього початкового рівня добробуту. Геммел доходить схожих висновків, стверджуючи, що і людський капітал, і темпи його зростання є одними з головних рушіїв економічного зростання. Родрігес і Родрік, з іншого боку, підкреслюють, що інструменти, які зазвичай використовуються для визначення взаємозв'язку між людським капіталом та економічним зростанням, є неадекватними. На думку Білса та Кленова, країни з високим рівнем охоплення дітей шкільною освітою досягають швидшого зростання доходу на душу населення, оскільки високий рівень охоплення призводить до швидкого підвищення продуктивності праці. Ханушек і Кімко стверджують, що якість освіти має значний вплив на продуктивність і темпи національного зростання [3-6].

Навички та знання людей мають вирішальне значення для їхньої позиції на ринку праці. Люди з вищою освітою та досвідом роботи не лише отримують вищу заробітну плату за свою працю, але й мають більше шансів бути працевлаштованими. З іншого боку, серед молодих людей без досвіду роботи або освіти існує високий ризик безробіття. Освіта також позитивно впливає на добробут людей, зокрема на їхнє здоров'я та соціальний капітал. Зв'язок між рівнем економічного розвитку та інвестиціями в людський капітал існує у двох напрямках. З одного боку, людський капітал, як фактор економічного зростання, впливає на темпи розвитку регіону. З іншого боку, як якість освітньої інфраструктури, так і інвестиції в навички та знання прямо пропорційні рівню доходів населення. З обох причин капітал знань як фактор розвитку все частіше аналізується на регіональному рівні.

Сьогодні освіта, поряд з такими факторами, як доступність, розмір ринку, агломераційні переваги тощо, формує основу регіонального розвитку, впливаючи на динаміку та тип розвитку. В умовах поглиблення відмінностей в економічному розвитку регіонів вона є ключовим елементом не лише економічного відновлення, а й розвитку. Підвищення ефективності та результативності державних витрат на вищу освіту вимагатиме дій на більш ранніх рівнях освіти, тому втручання на більш ранніх етапах навчання може бути дуже економічно ефективним. Реформа систем вищої освіти, особливо з точки зору управління, має потенціал для підвищення ефективності державних витрат. Системи вищої освіти є більш ефективними, коли вищі навчальні заклади мають базову автономію і гнучкість, особливо щодо політики зайнятості, а також фінансову автономію.

Крім підвищення ефективності вищої освіти, необхідно забезпечити довгострокове фінансування. У зв'язку з цим важливо

зазначити, що старіння населення може спричинити додатковий тиск на фінансування вищої освіти з трьох основних причин: по-перше, через поступове подовження тривалості трудового життя зростатиме попит на періодичну освіту та перепідготовку. По-друге, освіта і професійна підготовка ставатимуть все більш важливими для досягнення зростання продуктивності праці, необхідного для забезпечення високих і стійких темпів економічного зростання. І по-третє, вартість вищої освіти в майбутньому також зростатиме, як очікується, через вищий рівень участі в ній. З цієї причини слід серйозно розглянути можливість запровадження приватного фінансування вищої освіти. Збільшення приватних джерел фінансування стає важливим у ситуаціях, коли обмежене державне фінансування є результатом надмірного скорочення кількості студентів. Якщо збільшення фінансування вищої освіти відбувається за рахунок підвищення плати за навчання, важливо, щоб система грантів та/або кредитів, створена для забезпечення доступу бідніших студентів, працювала належним чином.

Ендогенний та екзогенний розвиток, а також спеціалізований чи диференційований профіль регіонального виробництва та послуг залежить від характеристик освітнього забезпечення. Освіта також визначає, чи відносна конкурентоспроможність місця в першу чергу визначається видами діяльності, що базуються на низьких витратах на робочу силу, чи ставленням і кваліфікацією місцевої робочої сили. У літературі наводяться докази переваг освіти для окремих осіб і суспільства в цілому. Для людини рівень освіти є ключовим фактором, що визначає її заробіток і має значний вплив на результати на ринку праці.

Література на цю тему, а також вітчизняний і зарубіжний досвід чітко показують, що на розвиток загального рівня людського капіталу значною мірою впливає наявна освітня інфраструктура [3, 4]. На ранній стадії розвитку людини надзвичайно важливо, щоб вона мала легкий доступ до широко визначеної освітньої інфраструктури (дошкільні заклади, початкова школа, неповна середня школа, середня школа); шкільне обладнання (комп'ютери, класні приміщення) також має важливе значення. Крім того, доступ до якісної та легкодоступної дошкільної та шкільної освіти означає, що батьки дітей можуть приділяти більше часу власному розвитку, брати участь у тренінгах, продовжувати раніше перервану освіту, що значно сприяє підвищенню їхньої кваліфікації. Таким чином, ефективно створена мережа освітньої інфраструктури сприятиме не лише підвищенню якості людських ресурсів тих, хто безпосередньо нею користується (найчастіше це діти та молодь), а й їхніх батьків.

Інвестиції в освіту є критично важливим фактором для сукупної продуктивності та економічного зростання, оскільки сучасне зростання базується на технологічному прогресі, який вимагає більш кваліфікованої та освіченої робочої сили. Інвестиції в освіту також забезпечують негрошові вигоди, такі як більша тривалість життя, ширша участь у соціальному та громадському житті, більша соціальна згуртованість та зниження рівня злочинності.

Список використаних джерел:

1. Monitoring Environmental Progress (MEP). A Raport on Work in Progress. World Bank, Washington 1995.
2. Becker G. Human Capital. A Theoretical Analysis with special Reference to Education. New York 1964. Patrz też: GS. Becker: The Economic Approach to Human Behavior. University of Chicago 1976.
3. Acemoglu D. Human Capital Policies and the Distribution of Income: A Framework for Analysis and Literature Review. Treasury Working Paper Series 01/03, New Zealand Treasury.
4. Cardenasa M., Ponton A. Growth and convergence in Colombia 1950-1990. Journal of Development Economics, 1995.
5. Gemmell N. Evaluating the Impact of Human Capital Stocks and Accumulation on Economic Growth: Some New Evidence. „Oxford Bulletin of Economics and Statistics” 1996, Vol. 58, s. 9-28.
6. Rodriguez F., Rodrik D. Trade Policy and Economic Growth: a Skeptic Guide to the Cross-National Evidence. NBER Working Paper 1999, No. 7081.

Володимир ПОЛИНЯК

здобувач освітньо-наукової програми
«Менеджмент» ЗУНУ
Науковий керівник - д.е.н., професор
кафедри менеджменту, публічного
управління та персоналу ЗУНУ
Алла МЕЛЬНИК

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЛОГІСТИЧНИХ
ПІДПРИЄМСТВ ПРИ РОБОТІ НА УМОВАХ АУТСОРСИНГУ**

В умовах підвищення конкуренції на ринку логістичних послуг зростає потреба посилення конкурентоспроможності підприємства. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є застосування аутсорсингу, що вимагає відповідності аутсорсингових операторів вимогам сучасності і побудови специфічної організаційної культури.

В світовій практиці передача логістичних послуг на аутсорсинг є поширеним способом зниження витрат на логістичні бізнес-процеси. За оцінками дослідників даної проблеми «Аутсорсинг є однією з найбільш